

Ljubljana, 7. 1. 2025

Komisija za nadzor javnih financ
Jernej Vrtovec, predsednik

ZADEVA: Zahteva za sklic nujne seje Komisije za nadzor javnih financ

Na podlagi drugega odstavka 48. člena Poslovnika državnega zbora Poslanska skupina Nova Slovenija – krščanski demokrati zahteva sklic nujne seje Komisije za nadzor javnih financ z naslednjo točko dnevnega reda:

**Ministrstvo za notranje zadeve za opravljanje HNMP nabavlja
nenamenske helikopterje**

Obrazložitev:

Predsednik Vlade Republike Slovenije dr. Robert Golob je junija letos napovedal, da bo Slovenija zgradila floto in infrastrukturo za helikoptersko nujno medicinsko pomoč, pri čemer bo najprej kupila dva namenska helikopterja za reševanje življenj. Vlada je na dopisni seji 15. oktobra v Načrt razvojnih programov 2024–2027 uvrstila nov projekt nakupa dveh namenskih helikopterjev za izvajanje helikopterske nujne medicinske pomoči in tako napovedala, da se bodo helikopterska nujna medicinska pomoč (HNMP), medbolnišnični helikopterski prevozi in helikopterski prevozi otrok v inkubatorjih dolgoročno izvajali kot državna aktivnost s policijskimi zrakoplovi v skladu z evropsko uredbo. Tako bo HNMP, ki jo trenutno izvaja Slovenska vojska, v skladu z načrti leta 2026 prešla pod okrilje Policije. Izjema ostaja področje gorskega reševanja, kjer bosta helikopterske prevoze še naprej izvajala tako Policija kot Slovenska vojska.

Izhodiščna vrednost projekta do konca leta 2027 znaša 37,5 mio evrov, za plačilo avansa je v letošnjem letu predvidenih okrog 6 mio evrov. Prenosno medicinsko opremo in pripomočke za del medicinskih ekip HNMP (za zagotovitev teh sredstev je zadolženo Ministrstvo za zdravje) bodo nabavljali v ločenem postopku.

Predsednik vlade je junija lani zagotavljal: »Mislim, da je to velik korak za slovenske paciente in velik korak za zdravstveni sistem.« Doslej je namreč to nalogo opravljala Slovenska vojska, ki pa ni imela namenskih plovil za reševanje življenj, »zdaj pa bo Slovenija kupila namenske helikopterje za helikoptersko nujno medicinsko pomoč, upravljala jo bo policija in vzpostavila dve bazi«. Helikopterji, ki izvajajo nujno medicinsko pomoč, morajo kateri koli del države doseči v 15 do 20 minutah. Sprva naj bi reševanje potekalo iz baze na brniškem letališču, ki jo bodo morali še prilagoditi in iz baze na mariborskem letališču, ki pa jo bodo morali še vzpostaviti. Treba pa bo vzpostaviti tudi celotno mrežo heliportov v bolnišnicah, ki je zdaj še ni. Predsednik vlade je takrat zagotavljal: »Čisto možno je, da bomo dodali tretjo bazo v Ajdovščini, četrto nekje v jugovzhodni Sloveniji, zaradi pokritosti celotnega ozemlja.«

Odločitev o nabavi namenskih reševalnih helikopterjev za nudenje prve pomoči je dobrodošla, po mnenju poznavalcev stroke nujna. Kljub temu je treba opozoriti na dejstvo, da je za nemoteno izvajanje dejavnosti potrebno zagotoviti posadke (za izvajanje gašenja požarov z letali Air Tractor nimamo svojih, ampak jih najemamo pri španskem podjetju, pri katerem smo letala kupili. Zanje država tudi nima svojega hangarja). Na Ministrstvu za notranje zadeve so oktobra 2024 zagotavljali, da se projekta lotevajo celovito, predvidene so tehnične, kadrovske in prostorske rešitve, tako za helikopterje kot za člane posadk ter delovanje enot HNMP iz baz na Brniku in v Mariboru. Do začetka izvajanja dejavnosti z namenskimi helikopterji pričakujejo dodatno zaposlovanje in usposabljanje letalskega osebja. Poudarili so, da s kadrom ne bi smelo biti težav, saj da piloti Slovenske vojske obvladajo dodeljene naloge in da je zanimanje za poklic vojaškega pilota veliko. Minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar je obljubljal nove zaposlitve pilotov in tehničnega osebja, v nastopih na Fakulteti za strojništvo je obljubljal štipendiranje in zaposlitev v novo nastajajočem sistemu medicinskih prevozov.

In kje smo danes? Ministrstvo za notranje zadeve je 15. 11. 2024 na portalu javnih naročil objavilo »Javno naročilo blaga po odprtem postopku za nakup in vzdrževanje dveh novih namenskih helikopterjev za izvajanje helikopterske nujne medicinske pomoči, št. 430-955/2024«. Po pregledu razpisne dokumentacije in tehnične specifikacije v Novi Sloveniji ugotavljamo, da ne gre za namenske helikopterje za izvajanje HNMP. Nakup bo davkoplačevalce stal slabih 50 milijonov evrov. Ministrstvo za notranje zadeve bo glede na razpisno dokumentacijo kupilo dvonamenske helikopterje, ki bodo na voljo tako za HNMP, kot tudi za izvajanje rednih operativnih nalog slovenske Policije. Tovrstne dvonamenske helikopterje imamo v Sloveniji že danes, z njimi razpolagata tako Slovenska vojska kot tudi Policija. Nakup dveh dodatnih dvonamenskih helikopterjev ne pomeni nobenega premika v kakovosti in načinu izvajanja HNMP. V Novi Sloveniji zahtevamo, da Komisija za nadzor javnih financ v sodelovanju s stroko pregleda tehnične specifikacije in ekonomsko smotrnost javnega naročila. Če se naši sumi izkažejo za utemeljene, pomeni da sta tako predsednik vlade dr. Robert Golob kot tudi minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar zavajala slovensko javnost.

Ministrstvo za notranje zadeve očitno kupuje dvonamenska helikopterja, ki bosta na voljo tako za redne operativne naloge Policije kot za izvajanje HNMP, to pa pomeni mnogo slabše pogoje za poškodovane in težko bolne ter neoptimalne pogoje za delo reševalnih

ekip. V nadaljevanju navajamo po naši oceni ključne pomanjkljivosti razpisa za nakup helikopterjev HNMP:

- Medicinska oprema ni predmet javnega naročila: v helikopterjih bodo na voljo zgolj pritrdišča za medicinsko opremo. Kupili bomo helikopterje brez nujne medicinske opreme (npr. role, nosila, bolniške postelje). Prav tako ni predviden t.i. »power load« sistem za prevoz inkubatorjev za novorojenčke, kar pomeni, da bo medicinska ekipa inkubator morala v helikopter nalagati fizično. Tovrstno opremo rumeni namenski helikopterji za HNMP imajo in je nujna za opravljanje HNMP skladno z evropskimi standardi.
- Ker je helikopter dvonamenski, konfiguracija vsebuje veliko opreme, potrebne za operativno delo Policije npr. pritrdišča za vpenjanje vrhne ograje, 8 dodatnih posamično odstranljivih sedežev, komunikacijska oprema, ki je v zdravstvenem sistemu ni. Vsa ta dodatna oprema, ki ni namenjena oskrbi pacientov, ampak rednemu delu Policije, pomeni, da bo za zdravje pacientov in reševanje življenj poskrbljeno slabše, kot bi bilo v primeru nabave namenskega helikopterja. Npr. če je helikopter namenjen reševanju težko poškodovanih, potrebuje postelje in ne ozkih sedišč za prevoz potnikov oz. policistov, ki izvajajo redne operativne naloge.
- Helikopter nima sani, ampak kolesa, kar pomeni slabše možnosti pristajanja na razmočenem terenu ali v snegu.
- Rotor helikopterja ni zaščiten, kar je nujni standard pri namenskih helikopterjih HNMP zaradi varnosti pacientov in reševalnega osebja. Fenestron je bistveno varnejši in tišji kot repni rotor.
- V razpisni dokumentaciji se zahteva, da ima helikopter ločen prtljažni prostor. Namenski helikopter za HNMP tovrstnega prostora ne potrebuje!
- Helikopter bo v barvah slovenske policije, ne pa v barvah reševalnih vozil RAL 1016, kar je v nasprotju z evropskimi standardi.
- V tehnični specifikaciji ni zahtevano, da bi imel helikopter predvidena zadnja vrata pod rotorjem za nalaganje tovora oz. za transport pacientov, kar je normalna konfiguracija za namenske HNMP helikopterje.

V procesu priprave gradiva za nujno sejo so nas številni strokovnjaki za izvajanje HNMP opozorili na nabavni rok 16 mesecev in sum, da so nekateri kriteriji v razpisni dokumentaciji prirejani za točno določenega ponudnika – očitno bo Policija kupila helikopterje, ki jih v svoji floti že ima. Kljub zagotovilom predsednika vlade Goloba in ministra za notranje zadeve Poklukarja NE dobivamo namenskih HNMP helikopterjev. Glede na zbrane informacije s strani različnih strokovnjakov, ki poznajo sistem delovanja HNMP, bi za vsoto 50 milijonov evrov namesto dveh dvonamenskih helikopterjev lahko kupili tri namenske HNMP helikopterje.

Dobivamo torej dvonamenski helikopter za izvajanje nujne medicinske pomoči v naši državi v barvni shemi policijskih helikopterjev. Torej bomo imeli edini patroljni rešilec na svetu. Je to resen poskus reševanja pereče problematike medicinskih prevozov? Zadnja država, s katero smo si delili rep med državami EU, ki nimajo urejenega HNMP, sosednja Hrvaška, nas je s sodobno ureditvijo skladno z EU predpisi prehitela v letošnjem letu. In glede na objavljeni javni razpis bomo na zadnjem mestu tudi ostali še nekaj let, kljub 50 milijonom evrov, ki jih bomo namenili za nakup dveh novih helikopterjev.

Poleg nabave dvonamenskih helikopterjev v Novi Sloveniji opozarjamo še na ostale nedomišljene zadeve v zvezi z organizacijo HNMP v Sloveniji.

Če štejemo, da je povprečna količina ur, ki jih naleti pilot Policije ali Slovenske vojske, nekje do 200 ur letno in potem preberemo zahteve EU Uredbe, ki ureja HNMP, je zahtevan pogoj za pilota minimalno 1000 ur letenja, od tega polovico kot kapitan zrakoplova. Ob polni obremenitvi lahko pričakujemo, da bo pilot, ki smo ga danes zaposlili v idealnih pogojih, prvič smel sestiti v namenski helikopter za izvajanje HNMP po 5 letih.

Naprej opozarjamo, da je javno predstavljeno več različnih pogledov različnih interesnih skupin, a vsem je skupno, da naj bo HNMP urejena po EU predpisih in da je za našo državo optimalna razmestitev treh helikopterskih baz, ki niso na mednarodnih letališčih, ampak na območjih, kjer je najlažje dosegati t.i. standard »zlate ure« v vseh delih države. Po javno dostopnih podatkih ministrstvo namerava zgraditi dve letalski bazi na mednarodnih letališčih. Standarda »zlate ure«, ki seveda pomeni možnost visoke stopnje preživetja poškodovancev s tem ne dosegamo.

V času od sprejema sklepa vlade o načinu izvajanja HNMP do danes, je bilo organiziranih kar nekaj okroglih miz in razprav s strokovnjaki v različnih zasedbah, ampak predlagateljem se je vtisnila v spomin diskusija bivšega letalskega strokovnjaka Agencije za civilno letalstvo na dogodku Inštituta za varnostno kulturo na 8. dnevih nacionalne varnosti, ki je v duhu razlage evropskih letalskih predpisov opisal situacijo možnosti ureditve HNMP prevozov skladno s sklepom vlade. Ugotovitev je bila, da tak sklep na način, kot je postavljen, ni izvedljiv, ker državni prevoznik, ki mu ni osnovna dejavnost zagotavljanja zdravstvenih storitev, ne more biti nosilec operativne licence in spričevala letalskega prevoznika za izvajanje medicinskih prevozov, ki velja v EU in je pogoj za izvajanje prevozov na območju EU. V Novi Sloveniji to razumemo na način, da Policija torej ni tista, ki bi lahko bila izvajalec HNMP, ampak bi to morala biti služba, organizirana v sklopu Ministrstva za zdravje. Kar je razumljivo, saj tudi nujnih reševalnih prevozov z reševalnimi vozili ne opravljata vojska ali policija.

Vlada RS in minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar sta z obljubami o nabavi namenskih helikopterjev očitno zavajala slovensko javnost in medicinsko stroko. Nabava dvonamenskih helikopterjev z izgradnjo zgolj dveh letalskih baz na mednarodnih letališčih je v nasprotju s smernicami EU za področje HNMP. Davkoplačevalci bomo za nakup dvonamenskih helikopterjev prispevali 50 milijonov evrov, dobili pa bomo sistem, kot ga imamo že sedaj in ni optimalen. Republika Slovenija bo tako ostala zadnja članica EU, ki izvaja HNMP za svoje državljane v nasprotju s predpisi EU in ne dosega zahtevanih sodobnih standardov HNMP za svoje državljane.

Komisiji za nadzor javnih financ predlagamo, da po končani razpravi sprejme naslednja sklepa:

- 1. Komisija za nadzor javnih financ poziva Vlado RS, naj službo HNPM organizira skladno z danimi javnimi zavezami, priporočili stroke in evropsko zakonodajo**

2. Komisija za nadzor javnih financ predlaga Ministrstvu za notranje zadeve, da spremeni tehnične specifikacije javnega naročila št. 430-955/2024, tako da se bo dejansko opravil nakup namenskih helikopterjev za opravljanje HNMP z ustrežno medicinsko opremo in pripomočki za delo medicinskih ekip HNMP.

Predlagatelji nujne seje Komisiji za nadzor javnih financ predlagamo, da na nujno sejo povabi:

- Dr. Roberta Goloba, predsednika Vlade RS,
- Boštjana Poklukarja, ministra za notranje zadeve,
- Dr. Valentino Prevolnik Rupel, ministrice za zdravje,
- Mag. Boruta Sajovica, ministra za obrambo,
- Mag. Senada Jušiča, generalnega direktorja Policije,
- HNMP Brnik
- Predstavnik Agencije za civilno letalstvo
- Roberta Sabola, dipl. zn., reševalec v sistemu NMP
- Vitko Vujanović, zdravnik spec. urgentne medicine, ZD Adolfa Drolca Maribor, ambulanta Kamnica
- Janka Rebolja, ZD Domžale

V imenu predlagatelja bo zahtevo za sklic nujne seje Komisije za nadzor javnih financ predstavila poslanka dr. Vida Čadonič Špelič.

**Janez Cigler Kralj,
vodja poslanske skupine**

Viri:

- <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/122039-z-novo-sistemsko-ureditvijo-se-helikopterska-nujna-medicinska-pomoc-vraca-v-policijo#:~:text=Z%20novo%20sistemsko%20ureditvijo%20se%20helikopterska%20nujna%20medicinska%20pomo%C4%8D%20vra%C4%8Da%20v%20policijo>
- <https://www.rtv slo.si/slovenija/vlada-v-nakup-dveh-helikopterjev-za-nujno-medicinsko-pomoc/724408#:~:text=Vlada%20v%20nakup%20dveh%20helikopterjev%20za%20nujno%20medicinsko%20pomo%C4%8D>

- <https://necenzurirano.si/clanek/svet/slovenija-v-nakup-novih-helikopterjev-za-resevanje-zivljenje-1376299#:~:text=Slovenija%20v%20nakup%20novih%20helikopterjev%20za%20re%C5%A1evanje%20%C5%BEivljenj>
- <https://svet24.si/clanek/novice/slovenija/671e95b67f930/helikopterska-pomoc-cena-stane-stroski-gore#:~:text=Koliko%20nas%20stane%20helikopterska%20nujna%20medicinska%20pomo%C4%8D%3F>
- <https://www.24ur.com/novice/slovenija/objavili-javno-narocilo-za-nakup-helikopterjev-za-nujno-medicinsko-pomoc.html#:~:text=Objavili%20javno%20naro%C4%8Dilo%20za%20nakup%20helikopterjev%20za%20nujno%20medicinsko%20pomo%C4%8D>